Kunnskapsdepartementet
Postboks 8119 Dep,
0032 Oslo

MiRA

Oslo, 14.06.2023

Deres ref.: 20/6036-1

MiRA-Senterets høringsuttalelse om departementets forslag til endringer i kontantstøtteperioden

MiRA-Senteret takker Kunnskapsdepartementet for muligheten til å komme med høringsuttalelse i forbindelse med forslaget om å forkorte perioden man kan få kontantstøtte.

MiRA-Senteret er en landsdekkende nettverksorganisasjon som har 30 års erfaring med spørsmål knyttet til likestilling og juridiske rettigheter for kvinner og unge jenter med minoritetsbakgrunn i Norge. Senteret har ingen partipolitisk tilknytning og tilhører ingen bestemt religiøs eller etnisk gruppe.

Om forslaget:

Kunnskapsdepartementet foreslår å avvikle kontantstøtteordningen for barn mellom 20 og 23 måneder. De vil beholde ordningen uendret for barn mellom 13 til 19 måneder som ikke går i barnehage med offentlig driftstilskudd.

MiRA-Senterets standpunkt:

MiRA-Senteret er positive til at kontantstøtteordningen beholdes for de minste barna. Senteret er imidlertid kritisk til at regjeringen ikke foreslår å endre kravet om at begge foreldre må ha bodd 5 år i Norge for å kunne få kontantstøtte. Senteret mener også at en avvikling av kontantstøtten for barn mellom 20 og 23 måneder må kompenseres med styrkede støtteordninger til lavinntektsfamilier, i og med at et kutt i ordningen vil innebære at en del lavinntektsfamilier får enda dårligere råd.

Kontantstøtte for de minste barna er et gode

Å beholde kontantstøtteordningen for de minste barna vil innebære at familier fortsatt får en viss valgfrihet når det kommer til omsorgsform for barn under 20 måneder. Som departementet skriver i høringsnotatet, kan barn ha ulike behov og det vil være et gode å ha mulighet til å kunne tilpasse valg av omsorgsform til barnets behov og familiens ønsker. Ordningen kan også utgjøre et avgjørende økonomisk tilskudd til barnefamilier med lav inntekt fram til retten til barnehage inntreffer. MiRA-Senteret er kritisk til at disse godene ikke er tilgjengelige for alle familier som bor permanent og lovlig i Norge.

Botidskravet har ikke hatt effekt på sysselsettingen og bør følgelig fjernes

Kravet om at begge foreldre må ha 5 års botid i Norge for at man skal kunne få kontantstøtte, ble innført i 2017 fordi man så at familier med innvandrerbakgrunn i større grad benyttet ordningen enn andre familier, og man mente ordningen hadde negative effekter for innvandrerkvinners integrering og sysselsetting. MiRA-Senteret var kritisk til argumentasjonen om at kontantstøtten forhindrer kvinner med innvandrerbakgrunn fra å komme ut i jobb. MiRA-Senterets erfaring er at ønsket om å komme seg i jobb er sterkt hos de aller fleste, men faktorer som rasisme, diskriminering, manglende språkferdigheter og kvalifikasjoner, samt lite nettverk og helseproblemer bidrar til at mange kvinner med innvandrerbakgrunn ikke får jobb på tross av at de er svært motivert. Som Departementet selv påpeker i høringsnotatet, viser nå undersøkelser at botidskravet ikke har hatt effekt på sysselsettingen[1]. MiRA-Senteret mener dette tilsier at det ikke lengre er grunnlag for å forskjellsbehandle innvandrerfamilier gjennom å ikke gi denne gruppen de samme mulighetene som andre familier har til å kunne velge å utsette barnehagestart noen måneder ved hjelp av kontantstøtten.

Fødselstall går ned – en villet politikk?

I vurderingen av om man skal gjøre endringer i kontantstøtteordningen vil MiRA-Senteret også vise til kronikken: *Å føde barn er ikke høyt verdsatt. I Oslo blir hvert fjerde barn ikke lenger født*[2] fra Avisa Oslo. Her påpeker overlege ved Kvinneklinikken Anne Eskild at fødselstallene blant andregenerasjons-innvandrerkvinner nå er lavere enn blant andre norske kvinner, og at fødselsraten blant kvinner i Oslo er 25 prosent lavere enn for 10 år siden. Hun mener den kraftige reduksjonen i fødselstallene må sees i sammenheng med regelendringer som innføring av botidskrav for kontantstøtte og inntektskrav ved familiegjenforening. Som Eskild påpeker, har innvandrerkvinner stått for en betydelig andel av det reproduktive arbeidet i Norge, men innføring av botidskrav og inntektskrav ved familiegjenforening har trolig bidratt til at innvandrerkvinner får færre barn. Lave fødselstall er et problem for samfunnet og samfunnsøkonomien, og det er betenkelig om ikke innvandrerkvinners bidrag til opprettholdelse av fødselstallene verdsettes på linje med bidraget fra norskfødte kvinner. Det er også viktig å ta i betraktning at reduksjon i kontantstøtten og opprettholdelsen av botidskravet for å få kontantstøtte kan bidra til en ytterligere reduksjon i fødselstallene i Norge.

Kutt i kontantstøtten medfører mer fattigdom

Flertallet av dem som tar ut maksimalt med kontantstøtte er mødre med lav eller ingen inntekt. Det er naturlig at lavinntektsfamilier benytter seg av ordningen mer enn andre grupper, da den både innebærer mer inntekt til familien, samtidig som man slipper utgifter til barnehageplass og til utstyr og transportutgifter som gjerne følger med det å gå i barnehage. I

---

[1] Se høringsnotatet *Endringer i kontantstøtteperioden* side 4. Se også Lima, Arntsen og Rudlende i *Arbeid og velferd* nr. 1-2020: Har innføringen av botidskrav for kontantstøtte medført økt sysselsetting? - nav.no

[2] Eskild 2023: *Å føde barn er ikke høyt verdsatt. I Oslo blir hvert fjerde barn ikke lenger født.* Avisa Oslo 04.05.2023. Tilgjengelig fra: Oppvekst, Fødselstall | Å føde barn er ikke høyt verdsatt. I Oslo blir hvert fjerde barn ikke lenger født (ao.no)

mange av disse familiene er mødrene uansett arbeidsledige, og det å utsette barnehagestart vil følgelig ikke innebære tapt lønnsinntekt. Når det nå foreslås å avvikle kontantstøtten for barn mellom 20 og 23 måneder er det viktig å være bevisst på at for en del familier innebærer dette at de får enda dårligere råd enn tidligere. De økonomiske problemene dette kan medføre vil kunne gå ut over både store og små barn i disse familiene. Det er godt dokumentert at det å vokse opp med lavinntekt har negative effekter på både skoleprestasjoner og fremtidig inntektsnivå[3]. Når regjeringen går inn for å kutte i kontantstøtteordningen er det avgjørende at de samtidig sørger for at lavinntektsfamilier sikres mer økonomisk trygghet enn det de har i dag. Ikke minst er dette viktig når kuttet gjøres i en periode der økte priser og renteheving allerede setter økonomien i mange barnefamilier under press.

Positivt å stimulere lavinntektsfamilier til å benytte barnehage

Det er mye som tyder på at tidlig barnehagestart og lang tid i barnehage er spesielt gunstig for barn fra lavinntektsfamilier, da forskning tyder på at lang tid i barnehagen kan motvirke negative konsekvenser av å vokse opp i lavinntekt i form av svake skoleresultater og adferdsproblemer[4]. Å senke barrierene for lavinntektsfamiliers bruk av barnehage er derfor positivt, og tilbud som gratis kjernetid og redusert foreldrebetaling for lavinntektsfamilier er viktig å beholde og utvide. Samtidig er det ikke nødvendigvis det beste for alle barn å starte tidlig i barnehage. Flere fagpersoner har uttrykt bekymring for om tidlig barnehagestart kan ha negative effekter for følelsesregulering og trygg tilknytning, og en rekke studer har dokumentert et høyt nivå av stresshormon hos ettåringer i barnehage[5]. MiRA-Senteret mener følgelig at det er positivt at foreldre fortsatt får en viss mulighet til å vurdere hva som er det beste for deres barn når det gjelder barn under 20 måneder. For å unngå at kontantstøtten fører til at lavinntektsfamilier velger bort barnehage av hensyn til familieøkonomien, bør bortfall av kontantstøtte ved barnehagestart kompenseres gjennom økning i barnetillegg eller andre støtteordninger.

MiRA-Senterets anbefaling:

- Kontantstøtteordningen beholdes for barn mellom 13 til 19 måneder
- Kravet om at begge foreldre har 5 års botid i Norge for å kunne få kontantstøtte avvikles
- Støtteordninger til barnefamilier styrkes slik at bortfallet av kontantstøtte kompenseres gjennom andre ordninger
- Ordningen med gratis kjernetid og redusert foreldrebetaling i barnehager utvides til å omfatte enda flere barnefamilier.

---

[3] Se for eksempel Ekren og Grendal: Barn i vedvarende lavinntekt klarer seg litt dårligere i utdanning og arbeid. SSB, publisert 7. desember 2021. Tilgjengelig fra: Barn i vedvarende lavinntekt klarer seg litt dårligere i utdanning og arbeid (ssb.no)

[4] – Barnehagen betyr enormt mye for at barn fra lavinntektsfamilier lykkes på skolen | FriFagbevegelse

[5] Foreldre synes det er for tidlig å sende ettåringen i barnehagen. Med god grunn. (aftenposten.no)

Med vennlig hilsen

MiRA-Senteret

Khansa Ali
Nestleder

Asla Maria Bø Fuglestad
Rådgiver